

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ondřeje Mrákoty, soudkyně Michaely Bejčkové a soudce Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **R. E. B. R.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 3. 2020, čj. OAM-808/ZA-ZA11-P06-2019, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. 10. 2020, čj. 19 Az 8/2020 - 25,

t a k t o :

- I. Žalobci **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- II. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. 10. 2020, čj. 19 Az 8/2020 - 25, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

[1] Žalobce je žadatelem o mezinárodní ochranu, proti neudělení mezinárodní ochrany podal žalobu k Městskému soudu v Praze. Kasační stížnost žalobce (nyní stěžovatele), o níž se vede toto řízení, směřuje proti usnesení ze dne 5. 10. 2020, jímž městský soud nevyhověl stěžovatelově žádosti o ustanovení zástupce pro řízení o žalobě.

[2] Sporné je, na jakou adresu měl městský soud stěžovateli doručit výzvu s formulářem potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, který je nezbytné vyplnit před posouzením žádosti o ustanovení zástupce.

[3] Stěžovatel požádal o ustanovení zástupce rovněž pro řízení o kasační stížnosti. Napadá-li kasační stížnost usnesení o neustanovení zástupce, nemusí být stěžovatel v řízení před NSS zastoupen advokátem (usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/201419, č. 3271/2015 Sb. NSS), přesto o ustanovení advokáta požádat může. V tomto případě však ustanovení zástupce není nezbytné k ochraně stěžovatelových práv.

Z kasační stížnosti je zřejmé, čeho a proč se stěžovatel domáhá, a proto mu není zástupce pro kasační řízení třeba.

[4] Stěžovatel podal dne 16. 6. 2020 žalobu proti rozhodnutí, kterým mu žalovaný neudělil mezinárodní ochranu. V žalobě uvedl jako svou adresu *M. 19, P. 2*. Součástí žaloby byl i návrh na ustanovení zástupce. Dne 15. 7. 2020 městský soud stěžovateli odeslal poučení společně s vyjádřením žalovaného, tato zásilka byla stěžovateli doručena dne 20. 7. 2020 vhozením do domovní schránky na *M.* (soud zaslal stěžovateli tuto i všechny další zásilky obálkou typu III). Dne 4. 8. 2020 obdržel městský soud další stěžovatelovo vyjádření (datované dnem 31. 7. 2020), v němž stěžovatel mimo jiné znovu požádal o ustanovení zástupce. Na podání uvedl rovněž adresu *M. 19*.

[5] Dne 12. 8. 2020 zaslal městský soud stěžovateli na adresu *M.* výzvu ze dne 10. 8. 2020 s formulářem potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Obálka s výzvou se však vrátila soudu s informací, že stěžovatel na této adrese nemá schránku. Městský soud tedy nechal výzvu vyvěsit na své úřední desce podle § 50 odst. 2 o. s. ř. a dále vycházel z toho, že výzva byla stěžovateli doručena desátým dnem po vyvěšení – dne 17. 9. 2020. Jelikož stěžovatel na výzvu ve stanovené lhůtě (do 29. 9. 2020) nijak nereagoval, zamítl městský soud dne 5. 10. 2020 jeho návrh na ustanovení zástupce. Protože se soudu vrátila i obálka s usnesením o neustanovení zástupce se stejnou poznámkou (tedy že stěžovatel nemá na *M.* schránku), nechal soud usnesení rovněž vyvěsit na své úřední desce; desátý den po vyvěšení připadl na 9. 11. 2020.

[6] Asi o rok později (poté, co se podle rozvrhu práce změnil ve věci zákonný soudce) ověřoval městský soud aktuální místo stěžovatelova pobytu. Z výpisu z evidence pobytu cizinců Ministerstva vnitra městský soud zjistil, že stěžovatel nahlásil jako poslední místo pobytu adresu *K. 119/477, P. 8*, a to na dobu od 10. 8. 2020. Městský soud tedy zaslal stěžovateli poučení o změně zákonného soudce na *K.* a rovněž mu na tuto adresu opakovaně zaslal usnesení o neustanovení zástupce ze dne 5. 10. 2020. Usnesení bylo žalobci doručeno na *K.* dne 27. 12. 2021 vhozením do domovní schránky, k tomuto datu vyznačil městský soud na usnesení právní moc.

[7] Dne 5. 1. 2022 podal stěžovatel proti usnesení městského soudu o neustanovení zástupce kasační stížnost. V ní namítá, že mu městský soud doručoval výzvu k prokázání majetkových poměrů nesprávně na *M.*, a jeho žádost byla kvůli tomu nakonec zamítnuta. Stěžovatel však od 10. 8. 2020 bydlí na *K.*, což řádně nahlásil Ministerstvu vnitra.

[8] Kasační stížnost je důvodná.

[9] Podle § 46a odst. 1 o. s. ř. (a § 64 s. ř. s.) platí, že se adresátu doručuje na adresu pro doručování; lze mu rovněž doručit na kterémkoliv jiném místě, na němž bude zastížen.

[10] Jestliže o to adresát požádá, soud doručuje na jinou adresu nebo elektronickou adresu, kterou mu adresát sdělil, nevylučuje-li to zákon nebo povaha věci, zejména může-li to přispět k urychlení řízení. Tato adresa je pro dané řízení adresou pro doručování (§ 46a odst. 2 o. s. ř.). Adresát je v řízení povinen bez zbytečného odkladu soudu sdělit změny veškerých skutečností

pokračování

významných pro doručování podle odstavce 2; tyto změny jsou vůči soudu účinné, jakmile mu byly adresátem oznámeny (§ 46a odst. 3 o. s. ř.).

[11] *Neuvedl-li adresát ve svém podání nebo jiném úkonu učiněném vůči soudu adresu místa v České republice, na kterou mu mají nebo mohou být doručovány písemnosti, je adresou pro doručování (...) adresa místa pobytu cizince na území České republiky podle druhu pobytu cizince [§ 46b písm. a) o. s. ř.].*

[12] Protože je stěžovatel v postavení žadatele o azyl [i po dobu soudního řízení o žalobě proti rozhodnutí ministerstva, která má v této věci ze zákona odkladný účinek, viz § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu], je adresou pro doručování místo hlášeného pobytu podle § 77 zákona o azylu.

[13] Pro doručování zásilek, které není třeba doručovat do vlastních rukou, platí, že nezastihl-li doručující orgán adresáta písemnosti, vhodí písemnost do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky; písemnost se považuje za doručenou vhozením do schránky, datum vhození vyznačí doručující orgán na doručence a na písemnosti (§ 50 odst. 1 o. s. ř.). Nelze-li však takto doručit, vrátí doručující orgán písemnost odesílajícímu soudu a v místě doručení o této skutečnosti zanechá písemné oznámení. Odesílající soud doručí písemnost vyvěšením na úřední desce soudu; písemnost se považuje za doručenou desátým dnem po vyvěšení. Stejně se postupuje, nelze-li v místě doručení zanechat oznámení (§ 50 odst. 2 o. s. ř.). Účinky této fikce doručení soudní písemnosti však nastávají jen u zásilek, které byly doručovány na adresu pro doručování určenou podle citovaného § 46b o. s. ř. (nález Ústavního soudu ze dne 1. 10. 2015, sp. zn. IV. ÚS 883/15).

[14] Spornou otázkou v této věci je, na kterou adresu (na M., či na K.) měl městský soud stěžovateli doručit výzvu ze dne 10. 8. 2020, respektive jak měl při doručování postupovat. Podle výpisu z evidence pobytu cizinců Ministerstva vnitra měl stěžovatel od 10. 8. 2020 hlášen pobyt podle § 77 zákona o azylu na K..

[15] Stěžovatel uvedl v žalobě a ve svém podání doručeném soudu dne 4. 8. 2020 pod svým jménem, datem narození a státní příslušností ještě údaj o svém bydlišti („bytem M. 19...“). To samo o sobě nemusí znamenat, že si tím stěžovatel zvolil adresu pro doručování (odlišnou od místa hlášeného pobytu), na níž hodlal být pro soud dostupný po celou dobu řízení. (Nebyla tu žádná výslovná zmínka o „kontaktní“ adrese, údaje o dvou adresách – té evidenční a té doručovací – apod.). Údajem o M. 19 mohl stěžovatel stejně tak dobře jen chtít popsat stav, který byl aktuální v den podání žaloby. Bez bližších informací byl možný obojí výklad: buď mohlo jít o formálně hlášený pobyt podle § 77 zákona o azylu, nebo o faktickou adresu pro doručování (od hlášeného pobytu odlišnou), slovy § 46b o. s. ř. *adresu místa v České republice, na kterou mají nebo mohou být adresátu doručovány písemnosti.*

[16] Soud na počátku řízení nemusel zkoumat, o kterou z těchto dvou možností jde: dokud doručování probíhalo bezproblémově (tedy dokud se zásilky skutečně dostávaly stěžovateli do dispozice), bylo to z pohledu soudu lhostejné. To se však změnilo v okamžiku, kdy se zásilka soudu vrátila s poznámkou, že stěžovatel v místě nemá schránku, tedy že *reálně* se s ním není možné na této adrese spojit – a to pouhých několik

týdnů poté, co sám adresu sdělil a co mu byla úspěšně doručena předešlá zásilka. V této situaci si měl soud nahlédnutím do evidence Ministerstva vnitra ověřit, jaká je stěžovatelova aktuální adresa hlášeného pobytu, a měl se pokusit doručit stěžovateli i na tuto adresu. Pokud by se pak i z této stěžovatelovy evidenční adresy (nově K.) vrátila zásilka s poznámkou, že stěžovatel nemá v místě schránku, uplatnila by se fikce doručení – ne však dříve.

[17] Evidenční adresa je totiž pro úřední styk adresou primární a současně i adresou „poslední záchrany“. Možnost zvolit si adresu pro doručování zavedl zákonodárce především proto, aby umožnil účastníkům vyhnout se formálnímu doručování na evidenční adresu, pokud si reálně mohou vyzvedávat zásilky na své jiné, faktické adrese (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. 33 Cdo 1670/2015). Smyslem této úpravy však není odsunout aktuální evidenční adresu ze zřetele soudu, jestliže soud na původně fungující adrese ztratil s účastníkem kontakt a účastníku již není možné *reálně* doručit.

[18] Zásadní v této věci rovněž je, že je stěžovatel cizincem, což klade na soud zvýšené požadavky při zjišťování místa jeho pobytu (obecně k těmto požadavkům např. rozsudky ze dne 21. 11. 2006, čj. 2 Azs 113/2006 - 32; ze dne 21. 4. 2009, čj. 8 Azs 14/2009 - 74; případně ze dne 28. 5. 2021, čj. 8 Azs 119/2021 - 14, bod 11). U žadatelů o mezinárodní ochranu mají tyto požadavky obzvláštní význam, neboť nelze-li zjistit místo pobytu žadatele o udělení mezinárodní ochrany v soudním řízení, má to závažné procesní důsledky: soud je v takovém případě povinen řízení zastavit [§ 33 písm. b) zákona o azylu a rozsudky ze dne 4. 9. 2008, čj. 3 Azs 40/2008 - 67, či např. ze dne 29. 4. 2009, čj. 4 Azs 2/2009 - 33].

[19] NSS se částečně podobnými případy zabýval již v rozsudcích ze dne 18. 3. 2021, čj. 10 Azs 24/2021 - 16, ze dne 14. 4. 2021, čj. 10 Azs 25/2021 - 17, či ze dne 28. 5. 2021, čj. 8 Azs 119/2021 - 14. Šlo v nich rovněž o doručování usnesení o ustanovení zástupce cizincům, avšak do zařízení pro zajištění cizinců, která uvedli v žalobě. Podle NSS zde krajské soudy nemohly postupovat podle § 50 odst. 2 o. s. ř. (tedy doručit písemnost fikcí na úřední desce soudu), neboť nebylo jasné, zda se cizinci na adrese zařízení ještě nacházejí (byli z něj totiž již propuštěni, případně uplynula lhůta k zajištění a nebylo zřejmé, zda bylo jejich zajištění prodlouženo). To je situace odlišná oproti té nynější stěžovatelově, neboť stěžovatel v žalobě uvedl soukromou adresu a situace je pro soud méně jednoznačná než v případech zajištění. NSS však nemá rozumný důvod k tomu, aby v nynější situaci uplatňoval vůči soudu odlišné požadavky na doručování, respektive aby přistupoval vstřícněji k cizincům, kteří v žalobě uvedou jako svou adresu zařízení pro zajištění cizinců a následně soud neinformují o tom, že (a kam) se přestěhovali, oproti cizincům, kteří v žalobě uvedou soukromou adresu a její změnu soudu rovněž neohlásí.

[20] Městský soud v této věci postupoval správně, když odeslal žalobci výzvu ze dne 10. 8. 2020 dne 12. 8. 2020 na adresu na ulici Máchově uvedenou v žalobě. Obálka se mu však vrátila s informací (ke dni 17. 8. 2020), že stěžovatel nemá na této adrese schránku. Na rubu obálky nebylo vyznačeno, zda o této skutečnosti bylo, či nebylo možné zanechat písemné oznámení v místě doručení; obálka se současně vrátila soudu s neodtrženým oznámením a poučením na líci. Za těchto okolností měl městský soud

pokračování

po vrácení obálky ověřit adresu stěžovatelova hlášeného pobytu podle § 77 zákona o pobytu cizinců v evidenci Ministerstva vnitra. To platí tím spíše, že soud stěžovateli již ve stejném řízení jednou úspěšně doručil poučení na adresu uvedenou v žalobě. Minimálně dne 20. 7. 2020 tedy stěžovatel zjevně schránku na M. měl.

[21] Pokud by městský soud po neúspěšném doručování výzvy ověřil stěžovatelův pobyt v evidenci Ministerstva vnitra, zjistil by, že v době, kdy se pošta pokoušela stěžovateli neúspěšně doručit výzvu na M., měl stěžovatel hlášen pobyt již na K.. Ostatně po vydání usnesení o neustanovení zástupce postupoval městský soud správně: místo stěžovatelova pobytu ověřil, úspěšně mu doručil usnesení na zjištěnou adresu (K.) a rovněž správně vyznačil na usnesení právní moc právě podle data doručení na tuto adresu (a nikoli podle neúspěšného prvního pokusu o doručení v roce 2020). Takto měl však městský postupovat už o jeden procesní krok dříve, tedy poté, co se mu nepodařilo doručit stěžovateli výzvu na M. a předtím, než stěžovateli neustanovil zástupce. Jelikož tak městský soud nepostupoval a stěžovateli účinně nedoručil výzvu k prokázání majetkových poměrů, zatížil řízení vadou, která měla za následek nezákonné rozhodnutí o neustanovení zástupce.

[22] Pro úplnost NSS poznamenává, že nerozhodoval o stěžovatelově žádosti o přiznání odkladného účinku, neboť o kasační stížnosti rozhodl rychle, zejména by však stěžovateli pozastavení účinků napadeného usnesení nic nepřineslo. Stěžovatel odůvodnil návrh na odklad obavou z nuceného vycestování z Česka do Venezuely, jeho kasační stížnost však míří proti procesnímu usnesení městského soudu. Řízení městského soudu ve věci mezinárodní ochrany stále běží a žalobce je před vycestováním nadále ochráněn odkladným účinkem, který má ze zákona jeho žaloba.

[23] Protože je kasační stížnost důvodná, zrušil NSS napadené usnesení městského soudu a vrátil mu věc k dalšímu řízení; v něm bude městský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku. V dalším řízení stěžovateli znovu doručí výzvu k prokázání osobních, majetkových a výdělkových poměrů a opětovně rozhodne o jeho žádosti o ustanovení advokáta. Rozhodne též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti mezi účastníky.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. února 2022

Ondřej Mrákota
předseda senátu